

Met één van je favorieten op de foto.

Aanleiding: de jaarlijkse ontmoetingsavond voor leerkrachten en ouders van b.s. De Toermalijn in Wormerveer. Voor de ouders is deze avond een kennismaking met 'ondernemend leren'; voor de leerkrachten een nieuw voorbeeld dat aan het repertoire voor ondernemend leren kan worden toegevoegd.

De Toermalijn staat bekend als een goede en traditionele dorpschool.

Maar wat goed is, kan misschien nog beter worden.

Ouders hebben al het een en ander over het ondernemend leren gehoord en hebben daar vragen over. Wat leren de kinderen ervan? Wordt het niet rommelig op school? Gaan er vakken verdwijnen?

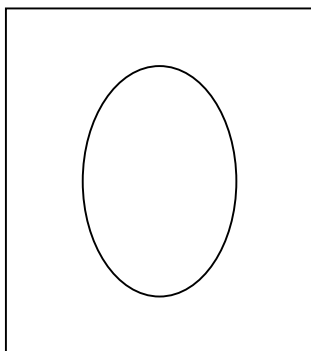
De weg die we volgen is een weg waarin ze zelf antwoorden op hun vragen kunnen vinden.

Rond vijftig personen waren aanwezig een mix van ouders en leerkrachten. In de inleiding maakte ik duidelijk dat 'ondernemend leren' niet alleen een zaak is voor leerkrachten, maar ook voor ouders. De opvattingen rond ondernemend leren hebben alles te maken met opvattingen over hoe mensen zich ontwikkelen en wat de rol van opvoeders daarbij is. Ik vertelde de ouders dat het geen theoretische avond zou worden, maar dat ik ze mee zou nemen in een bijzonder avontuur.

De uitdaging.

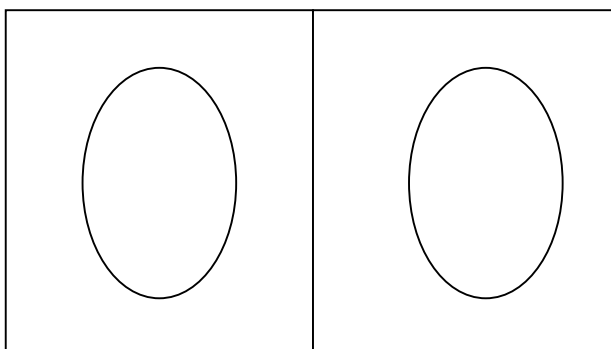
We gaan ons voorbereiden op een bijzondere fotosessie.

Over enige tijd komt een fotograaf op school die foto's maakt van u samen met uw lievelingsoma of opa. Met z'n tweeën op de foto dus. Een dubbelportret.

Alle kans dat de bedoelde grootouder niet meer leeft. In dat geval neemt u een foto mee van hem of haar, zodat de fotograaf een ander soort dubbelportret kan maken.

Hij zal proberen uw portret in dezelfde sfeer af te drukken als die van de meegebrachte foto.

U krijgt die foto mee naar huis. Prachtig, zo'n dubbelportret in de kamer. Een tweede afdruk gebruiken we om een boek mee te maken. Een boek met een verzameling van dubbelportretten voorzien van teksten die uzelf heeft geschreven.

We kunnen zo'n boek een speciale titel geven. We komen daar nog op terug. Maar dat het een bijzonder boek zal worden is duidelijk. Een boek dat u allemaal wel zou willen hebben.

Ouders en leerkrachten waren verrast door de opening van de avond. Er was grote nieuwsgierigheid. Was het ernst of een grap? Maar het idee sprak wel aan: Best leuk zo'n fotosessie. Misschien een goed idee voor bij de opening van de nieuwe school.

Een probleem was het maken van een goede tekst bij de foto. Iets waar de meesten tegenop zagen. Over het maken van teksten ging het tweede stuk.

De uitvoering.

1. Hoe maken we een goede tekst?

Het maken van de foto's zal geen probleem zijn. Maar hoe maken we een goede tekst? Daar hebben we een speciale aanpak voor, nl. een serie vragen die allerlei beelden oproepen.

a. Welk beeld heb je van je favoriete grootouder?

Stel je zit in een hoekje in zijn of haar kamer. Heel stil. Wat zie je zoal als je de kamer rondkijkt? Hoe ruikt het in huis? Hoe is hij/zij gekleed? Hoe loopt hij/zij gewoonlijk door de kamer? Zijn er dieren in huis? Wie komen er op bezoek? Kijk eens door het raam naar buiten. Wat zie je? Welke typische trekjes heeft hij/zij? Hebben ze een boekenkast, een bijzondere klok, schilderijen? Was er iets zichtbaar van het beroep dat hij/zij uitoefende? Wat was eigenlijk het beroep?

b. Welke fijne herinneringen heb je aan hem/haar?

Ik ging eens met mijn oma naar

Toen ik jarig was kreeg ik

Aan het einde van haar leven

We zongen samen vaak

Oma vertelde vaak

c. Welke bijzondere gebeurtenissen op maatschappelijk gebied vonden gedurende zijn/haar leven plaats en in hoeverre hadden zij op hem/haar invloed?

d. Welke vragen zou je (event. Achteraf) graag aan hem/haar willen stellen? En waarom?

Organisatie:

Ouders zitten in kleine groepjes bij elkaar.

De typen van vragen (a – b – c - d) verschijnen via de overheadprojector op het scherm.

Per type vindt er uitwisseling plaats van herinneringen.

Er worden steekwoorden genoteerd (waarmee evt. later een tekst gemaakt kan worden).

Enkele ouders worden uitgenodigd om iets van hun herinneringen te vertellen.

Elk type vraag leidde ik in door iets te vertellen van een van mijn eigen favoriete grootouders en de beelden die naar boven kwamen. Deze persoonlijke inkleuring was een stimulans. Alhoewel was gevraagd om zich allereerst te concentreren op de eigen herinneringen, ontstonden al spoedig geanimeerde gesprekken tussen ouders en leerkrachten. E passant was de opdracht een goede aanleiding voor onderlinge kennismaking en contact. Op uitnodiging wisten enkele aanwezigen een boeiend beeld te schetsen van één van de grootouders. Ik stelde hierna voor om het 'verhaal' af te breken en om over te gaan tot een reflectie op het gebeurde.

2. Vragen m.b.t. het vervolg

De uitdaging kunnen we hier niet tot een einde brengen.

Leerkrachten kunnen dit wel doen in hun klas. Met de klas wordt gewerkt aan de hand van de volgende vragen:

- a. Wanneer vindt de fotosessie plaats?
- b. Wie is de fotograaf? Welk fotoestel gebruikt hij: digitaal of traditioneel?
- c. Wie worden er uitgenodigd als grootouder en hoe laat?
- d. Welke informatie krijgen de grootouders?
- e. Hoe gaan we het boek samenstellen?
- f. Welke titel krijgt het boek?
- g.
- h.

De fotosessie kan extra spannend worden als er gewerkt wordt met een afstandsbediening waarbij de leerlingen zelf de foto nemen.

3. Op welke vragen over ondernemend leren kunnen we nu een antwoord geven?

Deze fotosessie is een voorbeeld uit een repertoire van mogelijkheden voor ondernemend leren (www.educatievestad.nl), o.a.: een gast uitnodigen, een wandeltocht organiseren, een winkel opzetten, een kooroptreden verzorgen. Uit de voorbeelden blijkt dat het begrip ondernemend leren niet alleen een economische lading heeft, maar zich uitstrekt op het terrein van sport, cultuur, techniek e.d.

Over de vragen die er waren:

- Wat leren kinderen?
- Wordt het geen rommeltje op school?
- Gaan er vakken verdwijnen?
-

Met de ouders worden de vragen doorgenomen en zo mogelijk van een antwoord voorzien.

Op de vraag 'wat leren kinderen ervan?' werd uitvoerig gereageerd. Genoemd werden: observeren, denken, samen op ideeën komen, een tekst opbouwen, kennis van de geschiedenis, kennis van elkaars achtergronden en verschillen in milieus. Inzicht in familierelaties. Veel onduidelijkheden rond het ondernemend leren (zie de vragen aan het begin) verdwenen in het gesprek dat plaats vond.

4. Achtergronden bij ondernemend leren.

Aan het einde werd met ouders en leerkrachten gefilosofeerd over enkele achtergronden bij ondernemend leren.

Enkele aspecten:

- *Mensen ontwikkelen zich zelf, niemand kan dat voor hen doen*
- *Dieren zijn min of meer geprogrammeerd door hun instincten en conditioneringsprocessen. Mensen daarentegen kunnen binnen de grenzen van aanleg en milieu vorm geven aan hun bestaan.*
- *Voor opvoeders is het moeilijk om koers te houden tussen enerzijds hun eigen verwachtingen, normen en waarden en anderzijds het ondernemend gedrag van kinderen. Er wordt van opvoeders veel opvoedingswijsheid gevraagd. Een programma hiervoor is niet voorhanden.*
- *Ondernemende mensen zijn voor de ontwikkeling van de samenleving van belang.*

5. Variaties

In 'Girl with a pearl earring' (1999) kijkt de schrijfster Tracy Chevalier door de ogen van een eenvoudig dienstmeisje naar het leven van de schilder Johannes Vermeer. We krijgen in het boek een meeslepend en gedetailleerd beeld van zijn karakter, zijn vrienden, zijn gezinsleven, van het huis en de straat waarin hij woonde.

'A wonderful novel, steeped in atmosphere ... deeply revealing about the process of painting ... a truly magical experience', schreef de recensent van The Guardian.

Schrijvers kunnen en inspiratiebron zijn voor educatief ontwerpers.

Zo ook in dit geval. Het gaat in het boek om een historische fictie op basis van onderzoek, een dosis inlevingsvermogen en de fantasie. 'Met één van je favorieten op de foto' is min of meer een variant op deze aanpak.

Er is een spannend begin aan toegevoegd: ... 'Stel dat er een foto wordt gemaakt van jou en iemand van jouw keuze'. Vervolgens wordt gevraagd om een tekst te schrijven rond die persoon om tenslotte de verzamelde teksten te bundelen in een boekwerkje.

Leerlingen uit het basis- of voortgezet onderwijs kunnen we laten schrijven over nog levende personen.

In het hierboven beschreven ontwerp wordt uitgegaan van een grootvader of grootmoeder die wellicht niet meer in leven is.

Maar het is natuurlijk ook mogelijk om een favoriet persoon te laten beschrijven die niet tot de kennissenkring behoort en die reeds lang geleden is gestorven. Albert Schweitzer bijvoorbeeld, Willem van Oranje, een turfsteeker in het veen, een matroos op een VOC schip, Sigmund Freud, Bach, Descartes.

Een opdracht van een dergelijke strekking vraagt om meer onderzoek en kan gaan lijken op beschrijving van Tracy Chevalier. Hoe zou de kamer van Sigmund Freud eruit hebben gezien? Welke vrienden kwamen op bezoek? Welke vragen had je aan hem willen stellen? Zou je een beeld kunnen geven om de omgeving van zijn huis?

Voor allerlei leeftijdsgroepen en studiegroepen kunnen varianten worden bedacht.

Op de foto met Sigmund Freud, wie zou dat willen?

Ondernemend leren en ouders

Het bevorderend leren van ondernemend gedrag is meer dan een didactische handigheid.

Het hangt samen met een visie over hoe mensen zich ontwikkelen op het gedrag van ouders en leerkrachten.

Ouders dienen derhalve in de discussie over ondernemend leren worden betrokken.

